

Силабус
навчальної дисципліни
«Актуальні проблеми дошкільної освіти»
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: «Дошкільна освіта»
Спеціальність: А2 «Дошкільна освіта»
Галузь знань: А Освіта
Рівень вищої освіти: другий (магістерський).

Викладач	Донченко Ольга Сергіївна, доцент кафедри дошкільної освіти
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/donchenko/
Контактний телефон	066 4750007
Е-mail викладача	olhadonchenko0@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок, четвер: асинхронно

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3/90	12	12	76	екзамен
заочна		10	8	82	

Семестр: весняний

Мова навчання: українська.

Ключові слова: дошкільна освіта, розвиток особистості дитини, індивідуальний підхід, гендерне виховання, психолого-педагогічний супровід, резилентність, емоційне благополуччя, освітнє середовище, предметно-розвивальне середовище, інформаційно-комунікаційні технології, ефективне спілкування, потреби дитини, STEM-освіта, арт-педагогіка, інноваційні технології, професійна компетентність педагога, особистий бренд вихователя, професійне зростання.

Мета курсу: формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти, закономірності формування особистості вихованців, особливості психолого-педагогічного супроводу дітей в умовах воєнного часу, створення сприятливого освітнього середовища та забезпечення емоційного благополуччя. Курс спрямований на розвиток професійної компетентності, ознайомлення з інноваційними технологіями (STEM-освіта, арт-педагогіка), а також на підготовку до ефективного вирішення актуальних проблем сучасної дошкільної педагогіки та побудови особистого професійного бренду вихователя.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності
Загальні компетентності
ЗК-1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо
ЗК-6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
Фахові компетентності спеціальності
СК-1. Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.
СК-3. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами.
СК-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці
Програмні результати навчання (ПР)
ПРН-1. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.
ПРН-4. Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.
ПРН-5. Організувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.
ПРН-6. Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.
ПРН-9. Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого-педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології і методики.

Зміст курсу:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 «ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ»

Тема 1. Проблема індивідуального підходу в дошкільній педагогіці

Розвиток дитячої індивідуальності – провідне завдання дошкільної освіти. Сутність та умови індивідуального підходу до виховання дошкільників. Індивідуальні особливості та їх врахування в практиці дошкільних закладів. Індивідуальний підхід під час проведення режимних моментів. Індивідуальний підхід до дітей під час занять. Врахування індивідуальних особливостей дітей під час організації різних видів ігор.

Тема 2. Гендерне виховання та індивідуальний підхід

Система категорій гендерної психології. Гендерне виховання у нормативних документах дошкільної освіти. Реалізація гендерноосвітніх технологій у системі дошкільної освіти

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВІДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ»

Тема 1. Психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку в умовах війни

Теоретичні аспекти психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку в умовах війни. Особливості інформування дітей дошкільного віку з питань війни. Досвід дітей, що перебувають у вимушеній еміграції

Тема 2. Формування резилентності у дітей дошкільного віку. Шляхи психолого-педагогічної підтримки дитини, що переживає втрату близьких.

Особливості протікання горя у дітей. Чинники, що впливають на травматизацію дитини в ситуації втрати. Типові помилки дорослих при супроводі дітей, що втратили близьку людину. Діяльність педагога щодо супроводу дітей, які зазнали втрату близьких.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 «ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ»

Тема 1. Вимоги до створення предметно-розвивального середовища ЗДО.

Освітній простір закладу дошкільної освіти. Проектування освітнього простору ЗДО. Компоненти та модель освітнього простору ЗДО. Принципи проектування освітнього простору

ЗДО. Предметно-розвивальне середовище сучасного закладу дошкільної освіти. Вимоги до створення предметно-розвивального середовища ЗДО.

Тема 2. Дитина та інформаційно-комунікаційне середовище: проблеми взаємодії.

Вплив цифрових технологій на розвиток і поведінку дітей дошкільного віку. Ризики та переваги використання ІКТ у дошкільній освіті. Педагогічні стратегії безпечного та ефективного залучення дитини до цифрового простору. Формування цифрової грамотності вихователя та дитини. Баланс між реальним і віртуальним середовищем у розвитку дошкільника. Співпраця з батьками щодо регулювання цифрової активності дітей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 «ЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДИТИНИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Тема 1. Задоволення потреб як основа забезпечення емоційного благополуччя дитини в закладі дошкільної освіти

Поняття емоційного благополуччя в дошкільній педагогіці. Основні потреби дитини-дошкільника та умови їх задоволення. Вплив середовища і стилю педагогічного спілкування на емоційний стан дитини. Роль гри, мистецтва та спілкування у формуванні позитивного емоційного досвіду. Ознаки емоційного неблагополуччя та способи його подолання. Стратегії створення психологічно комфортного клімату в групі ЗДО.

Тема 2. Організація ефективного спілкування з дитиною дошкільного віку

Особливості мовленнєвого та емоційного розвитку дітей дошкільного віку. Принципи гуманістичного спілкування з дитиною. Техніки активного слухання, емпатії, «Я»-повідомлень у роботі вихователя. Вплив стилю педагогічного спілкування на поведінку і самооцінку дитини. Попередження комунікативних бар'єрів і конфліктів у взаємодії з дітьми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. “ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ”

Тема 1. Stem-освіта як інноваційна педагогічна технологія

Сутність і принципи STEM-освіти. Можливості впровадження STEM-підходу в дошкільній освіті. Приклади STEM-активностей для дітей дошкільного віку. Інтеграція природничих, технічних і творчих компонентів у навчально-ігровий процес. Підготовка вихователя до реалізації STEM-освіти. Проблеми і перспективи розвитку STEM-підходу в українських ЗДО.

Тема 2. Арт-педагогіка у в дошкільній освіті

Поняття та сутність арт-педагогіки як освітньої технології. Види арт-практик (музикотерапія, казкотерапія, ізотерапія, театротерапія тощо). Вплив арт-педагогічних методів на емоційний і творчий розвиток дитини. Організація арт-занять у ЗДО: принципи, методи, приклади. Арт-педагогіка як засіб психоемоційної підтримки дитини. Компетентність вихователя у сфері арт-педагогічних технологій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГА ДО ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Особливості формування особистого бренду вихователя ЗДО

Поняття «особистий бренд» педагога та його складові. Значення особистого бренду для професійного успіху вихователя. Самопрезентація, етика та імідж у педагогічній діяльності. Інструменти формування та просування професійного бренду (соціальні мережі, професійні платформи). Роль рефлексії у розвитку професійного іміджу педагога. Приклади успішних практик особистого брендингу у сфері освіти.

Тема 2. Управління особистісно-професійним зростанням, формування Soft Skills педагогів ЗДО

Сутність і структура професійного зростання педагога. Поняття Soft Skills та їх значення у діяльності вихователя. Основні напрями саморозвитку і професійного вдосконалення педагога. Методи самоаналізу, цілепокладання та професійної рефлексії. Технології розвитку комунікабельності, креативності, емоційного інтелекту, критичного мислення. Організація наставництва і командної взаємодії в колективі ЗДО як умова професійного росту.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний; інформаційно-аналітичний; проблемно-лекційний (висвітлення сучасних педагогічних проблем, аналіз наукових підходів); дискусія; колективне обговорення проблемних питань; аналіз педагогічних ситуацій; «мозковий штурм»; діалогічне спілкування викладача і студентів; дослідницько-пошукові методи (самостійна робота з

науковими джерелами, складання ментальних карт, пам'яток, консультацій, написання есе, аналітичних повідомлень, проєктна діяльність (розроблення власних проєктів і моделей педагогічної діяльності), кейс-метод (аналіз конкретних педагогічних випадків, розроблення порад для батьків); практично-творчі методи: (виконання творчих завдань (створення колажів, моделей, артпроєктів), вправи з формування педагогічних умінь; рольові ігри та моделювання педагогічних ситуацій, метод тренінгу (вправи з розвитку комунікативних і емоційних навичок), метод арт-педагогіки (використання мистецтва для розвитку креативності й емоційного інтелекту), STEM/STREAM-методи (експериментування, моделювання, інтеграція науки, техніки, мистецтва); інформаційно-комунікаційні методи (використання цифрових технологій у навчанні, робота з електронними ресурсами, онлайн-платформами, створення мультимедійних презентацій, електронних порт фоліо, формування цифрової грамотності студентів); рефлексивно-оцінні методи (самооцінка та самоаналіз професійної діяльності. написання рефлексивних есе, розроблення програми особистісно-професійного розвитку, складання індивідуального плану самовдосконалення, аналіз власного професійного зростання); інтерактивні методи (навчання у співпраці («робота в парах», «робота в малих групах»), взаємонавчання студентів, обмін досвідом, обговорення прикладів із практики).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекційних, семінарських, практичних занять, а також самостійної та індивідуальної роботи здобувачів освіти. Лекційні заняття мають теоретико-практичний характер, спрямовані на формування системних знань з актуальних проблем дошкільної освіти. Лекції передбачають ведення письмового конспекту, опрацювання нормативно-правових документів, наукових джерел і аналітичних матеріалів. Семінарські заняття проводяться з використанням інтерактивних методів навчання: дискусії, мозковий штурм, аналіз педагогічних ситуацій (case study), робота в групах, презентації, обговорення результатів індивідуальних завдань. Підготовка до семінарів передбачає усне опрацювання теоретичних питань, участь у фахових дискусіях і захист власних напрацювань. Самостійна робота студентів включає опрацювання рекомендованої літератури, виконання творчих, аналітичних та дослідницьких завдань (есе, ментальні карти, пам'ятки, консультації, розробки освітніх моделей). Індивідуальні завдання спрямовані на розвиток професійної рефлексії, аналітичних і креативних умінь, формування soft skills, використання цифрових технологій в освітньому процесі. Усі види письмових робіт виконуються у друкованому або електронному вигляді (формат Microsoft Word або PowerPoint, за потреби — мультимедійна презентація). Навчальний процес орієнтований на активну участь здобувачів освіти, інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками, розвиток критичного мислення, креативності, комунікативної компетентності та професійної культури майбутнього педагога закладу дошкільної освіти. Використання ІІІ під час виконання освітніх завдань здобувачами регулюється тезами щодо політики БДПУ у використанні ІІІ в освітньому процесі (визначено засіданням методичної ради університету 17.10.2024, протокол №2).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер), програмне (Microsoft Office: Power Point, Word; Moodle, репозитарій); наочність (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Семестровий контроль

Вивчення дисципліни передбачає складання екзамену/заліку (у весняному семестрі).

Допуск до екзамену передбачений за умови успішного навчання упродовж семестру, а саме: рейтинг поточної успішності здобувача повинен складати від 35 до 50 балів.

Екзамен/залік проводиться в тестовій формі.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота	Середнє арифметичне	Екзамен /залік	Разом
---	---------------------	----------------	-------

			за 6 ЗМ		
ЗМ 1	ЗМ2	ЗМ3... до ЗМ6	50	50	100
50	50	50			

ЗМ 1, ЗМ 2, ... – змістові модулі.

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (екзамен)).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{ЗМ1+ЗМ2+ЗМ3}{n} + 50 = 100, \text{ де}$$

m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість змістових модулів;

50 балів – екзамен/залік.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

i

критерії оцінювання:

- «**відмінно/A**», **90 - 100 балів** - здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;
- «**добре/B**», **78 - 89 балів** - здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- «**добре/C**», **65 - 77 балів** - здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
- «**задовільно/D**», **58 - 64 бали** - здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- «**задовільно/E**», **50 - 57 бали** - здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);
- «**незадовільно/FX**», **35 - 49 балів** - здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);
- «**незадовільно/F**»,

1 - 34 бали - здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів і потребує повторного вивчення курсу навчальної дисципліни.

Список рекомендованих джерел Базова література

1. Базовий компонент дошкільної освіти.[Авт. кол–в : А. М. Богуш, Г.В. Беленька, О. Л. Богініч та інші; науковий керівник : А. М. Богуш]. К. : Видавництво НАПН, 2012. 26 с.
2. Бех І. Педагогічно-сімейна спільнота: партнерство заради дитини. *Дошкільне виховання*. 2020. №10. С. 3 – 6.
3. Бех І. Дорослий і дитина: оптимізація особистісно-розвивального впливу. *Дошкільне виховання*. 2010. №5. С. 2 – 4.
4. Бирка М. Ф. STEM-освіта як сучасна інновація: метод. посіб. Чернівці: Ін -т післядиплом. пед. освіти, 2019. 27 с. 3. Дубініна О. В. Досвід реалізації методики "STEM-школа з побудови модульного орігамі. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2022. № 4. С. 88-93 4. Іванов С. STEM-освіта в Україні : шляхи впровадження у початковій школі. *Учитель початкової школи*. 2020. № 5-6. С. 4-5. 5. Крутій К.Л. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіті: альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку. Запоріжжя: ЛПРС, 2019. 148с. 6. Маричева О.Б. STREAM-освіта в дошкільному закладі. Система роботи з формування у дітей інженерного мислення»: навчально-методичний посібник. Вінниця : ММК, 2017. 47 с. 7. Стеценко І. Б. Особливості дослідів у STREAM-освіті дошкільників і молодших школярів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2018. №2 (146). С.9-18
5. Бирка М. Ф. STEM-освіта як сучасна інновація: метод. посіб. Чернівці: Ін -т післядиплом. пед. освіти, 2019. 27 с.
6. Васалатій, Лариса, and Валентина Вертугіна. "STEM-ОСВІТА В ДОШКІЛІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ." *Collection of scientific papers «SCIENTIA»* November 17, 2023; Sydney, Australia (2023): 185-187.
7. Вашак О. О., Павленко О. С. *Педагогічні умови цифровізації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти*. Імідж сучасного педагога. 2025, № 2(221). С. 21-26.
8. Виховання дошкільника в праці [Борисова З. Н., Беленька Г. В., Машовець М. А. та інші]. К. : Світич, 2002. С. 59 – 90.
9. Вишняченко С. А., Сальник І. В. Аналіз розвитку STEM-освіти у світі та в Україні. *Наукові записки молодих учених*. 2024. № 13. С. 45-56.
10. Вітвіцька, А. Я.; Бригадир, М. Б. Як говорити з дітьми про війну, смерть і втрату. *Наукові проекти соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ*, 2022, 130-131.
11. Горлова А., Калашнікова Ю. Шляхи розвитку soft skills як передумова формування соціальної компетентності майбутнього вчителя. *Актуальні проблеми гуманітарних і природничих наук (APHN-Journal)*. 2022. Вип. 47(2). С. 203–209.
12. Григоренко Г. І., Ждан Р. П. Виховуємо раціонального споживача. *Дошкільне виховання*. 2012. №1. С.16 – 19.
13. Гендерний дискурс в психологічній науці та педагогічній практиці [Електронний ресурс] / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. *Психологічний часопис*. 2016. № 1. С. 41-55.
14. Декларація прав дитини. Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року.
15. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / автор. колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ “ЛПРС” ЛТД, 2011. 188 с.
16. Дитина: Програма виховання та навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огневюк, К. І. Волинець; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна; авт. кол.: Г. В. Беленка, Е. В. Белкіна, О. Л. Богініч та ін. / М-н. осв. і наук., мол. та спорту України, голов. упр. осв. і наук. викон. Орг.. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т імені Б. Грінченка. 3-є вид., доопр. та доп. К. : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2012. 492 с.
17. Докторович, М.О. Арт-терапія в діяльності психолога та соціального педагога. К. : Ред. загальнопедагог. газет, 2014. 104 с.
18. Дубініна О. В. Досвід реалізації методики "STEM-школа з побудови модульного орігамі. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2022. № 4. С. 88-93

19. Дубровский В. Ф., Червинська О. Ю. .Правове виховання дітей старшого дошкільного віку. Х. : Веста, 2007. – 64 с.
20. Зливков В., Лукомська С., Євдокимова Н., Ліпінська С. Діти і війна: монографія. Київ.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2023. 221 с.
21. Зубко О. Виховання гендерної толерантності: інтерпретація основних понять дослідження. *Наукові інновації та передові технології*, 2023, 14 (28).
22. Зязюн І. А. Педагогічна арт-терапія як естетична fascinaція. Педагогічна освіта і освіта дорослих : європейський вимір : зб. наук. пр. / За ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. К. : Хмельницький. 2008. С. 17–25.
23. Іванов С. STEM-освіта в Україні : шляхи впровадження у початковій школі. Учитель початкової школи. 2020. № 5-6. С. 4-5.
24. Індивідуалізація виховання дошкільника: навч. посіб.[С. О. Ладивір, Т. О. Піроженко, О. О. Вовчик-Блакитна та інші]. К. : Світич, 2007. 152 с.
25. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник» .Тернопіль : Мандрівець, 2014. 144 с.
26. Каньоса Н., Гордійчук М. Актуальність розвитку soft skills у реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2022. № 1(101).
27. Кікінежді О. Гендерна ідентичність в онтогенезі особистості: монографія. Navchal'na knyha—Bohdan, 2011.
28. Кікінежді О. М. Психологічні аспекти гендерної соціалізації особистості в онтогенезі. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2017. Вип. 5(1). С. 68-73.
29. Кікінежді О. Становлення гендерної ідентичності у старшому дошкільному віці: суб'єктний вимір [Електронний ресурс] Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки. 2017. № 1. С. 82-89.
30. Клименко В. Професійний розвиток педагогів у контексті формування гнучких навичок (soft skills). *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2024. № 85. С. 45–50.
31. Коваленко Е. Психологічні особливості статевої ідентифікації дошкільників. *Scientific Collection «InterConf+»*, 2024, 41 (185): 214-218.
32. Колпакчи, О.С. Арт-терапія : курс лекцій : навчальний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2016. 322 с.
33. Конвенція ООН про права дитини. К. : ТМ Прінт Ікс Прес, PrintPress, 1999. 32 с.
34. Коркішко О., Дрига А., Онищенко Р. Зміст та складові soft skills особистості майбутнього викладача. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2024. № 1(103). С. 87–95.
35. Кормич Б.А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посіб. / Б.А. Кормич. – К. : Кондор, 2008. – 382 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/82998/politologiya/natsionalniy_brending_strategiya_rozvitku_osnovni_komunikatori_kanali_komunikatsiyi
36. Кошель А. Розвиток soft skills у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як необхідний компонент конкурентоспроможності на ринку праці. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. № 2(26). С. 115–121.
37. Кравець В. Формування гендерно справедливого середовища у закладах освіти України: євроінтеграційний контекст. *Новий Колегіум*. 2023. № 1-2. С. 15-23.
38. Кризова психологія / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. 383 с.
39. Крутій К.Л. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт: альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку. Запоріжжя: ЛППС, 2019. 148с.
40. Куземко Л. В. *Цифрові технології в дошкільній освіті* : навчально-методичні матеріали / Л. В. Куземко. — Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023.
41. Куземко Л. В. *Цифрові технології в дошкільній освіті* : навчально-методичні матеріали. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. С. 1-60
42. Кузьменко В. У. Індивідуальний підхід: десять кроків. *Дошкільне виховання*. 2006. №7. С.10 – 12.

43. Лозинська С. В., Худзей У. А. Гендерне виховання дітей дошкільного віку: історичний аспект / «Young Scientist». № 5 (57) / May, 2018. С. 61–63.
44. Лохвицька Л. Правову культуру - старшим дошкільникам. *Дошкільне виховання*. 2007. №6. С.18 – 19.
45. Малкович М. Співпраця закладу дошкільної освіти і батьків у процесі формування гендерних уявлень дітей старшого дошкільного віку. *Наукові інновації та передові технології*, 2023, 14 (28).
46. Маричева О.Б. STREAM-освіта в дошкільному закладі. Система роботи з формування у дітей інженерного мислення»: навчально-методичний посібник. Вінниця : ММК, 2017. 47 с.
47. Мартіросян Л., Капко Н. Вплив гендерних уявлень на соціальну поведінку дітей старшого дошкільного віку. *Scientific Collection «InterConf»*, 2023, 177: 102-105.
48. Мельниченко О. В., Попель Н. В. Методичні засади гендерного виховання дітей дошкільного віку. *Молодий вчений*. 9 (73). Вересень. 2019. С.83-86
49. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021.— 222 с.
50. Отич, О.М. Мистецтво у розвитку індивідуальності педагога : історичний і методологічний аспект : монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2008. 440 с.: іл.
51. Павлюк Р. О. Арт-педагогіка як наука : зміст, суть, значення та форми впровадження. Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / Редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. Вип. 17. С. 67–73.
52. Петренко І. Формування лідерських якостей педагога як важливої складової soft skills. *Педагогічний альманах*. 2023. № 49. С. 92–97.
53. Писарчук О. Т., Руденський Р. Є. Підготовка майбутніх вихователів до проєктування предметно-ігрового середовища закладу дошкільної освіти (на матеріалі осередку настільних ігор). *Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка*. 2023.
54. Писарчук О., Руденський Р. Підготовка майбутніх вихователів до проєктування предметно-ігрового середовища закладу дошкільної освіти (на матеріалі осередку настільних ігор). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2023.
55. Плисенко Г. Еволюція теорії брендингу як фактор формування конкурентних переваг на ринку освітніх послуг. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 18. Частина 2. – С. 38–40
56. Почуєва О.О. Управління презентаційною діяльністю сучасного освітнього закладу. *Вісник післядипломної освіти*. 2013. № 9. С. 186– 195.
57. Прибора Т. Організація освітньо-розвивального середовища у закладах дошкільної освіти. *APHN-Journal* (Централ.укр. пед. ун-т). 2022. с. 139–149
58. Програма і методичні рекомендації з правового виховання дітей дошкільного віку «Я – маленька дитина».[Укладачі М.М.Конько, Т.М, Шумей, З.Л. Петрушина]. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. 80 с.
59. Психологія життєвої кризи / Відп. ред. Т.М.Титаренко. К.: Агрпромвидав України, 1998.
60. Рейпольська О. Д., Гудим І. М., Зайцева Л. І. та ін. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навчально-методичний посібник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.
61. Самойленко О., Брюховецька І., Штайнер Т. Педагогічні умови формування soft skills у майбутніх педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки. *Молодь і ринок*. 2024. № 10(222). С. 58–63.
62. Семчук Б. Застосування цифрових технологій в освітньому процесі майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021, № 1(5). С. 111-117.
63. Смолюк С. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2022. № 3. С. 3-8.
64. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період: метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В. Залеська та ін. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. 84 с.

65. Степанова Н. Розвиток емоційного інтелекту в майбутніх вихователів як однієї з важливих навичок професійної діяльності. *Вища освіта України*. 2023. № 3(90). С. 112–118.
66. Стороженко Т. *Роль цифрових технологій в дошкільній освіті в умовах воєнного часу*. Матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф. «Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: актуальні проблеми, досвід, інновації». Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2025. С. 199–202.
67. Сухіна, І.В. Гіперактивна дитина. . К. : Літера ЛТД, 2019. 40 с.: іл. — (Інклюзивне навчання).
68. Тунік І. Адаптована програма з правового виховання. *Дошкільне виховання*. 2009. №6. С. 20 – 22.
69. Тунік І. Права і обов'язки дітей і дорослих: матеріали до Адаптованої програми з правового виховання). *Палітра педагога*. 2009. №3. С.6 – 13.
70. Українське дошкілля: програма виховання дітей в дитячому садку.[Г. П. Соколовська, Н. М. Міськів, О. І. Білан, Н. І. Романюк, Г. І. Недочитана, та ін. В II ч. – Ч. I.]. Львів, 2010. 92 с.
71. Федоренко О. Інклюзивна освіта в умовах карантину. *Дошкільне виховання*. 2020. №12. С.8-9.
72. Харагірло В. Інноваційна діяльність у системі безперервної професійної освіти як особистісний бренд педагога-професіонала. *«Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих в системі неперервної освіти, 2021, 358.*
73. Шалда Н. Роль педколективу в захисті прав і гідності дітей. *Палітра педагога*. 2002. №2. С. 5.
74. Шевченко О. Формування комунікативної компетентності як складової soft skills педагога. *Освітній простір України*. 2023. № 19. С. 134–141.
75. Шулик Т., Соколова О. Становлення та розвиток інноваційної моделі STEM-освіти в Україні та США. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2023. № 2(104). С. 78-88.

Допоміжна література

- 1.Бернацька О. «Незручні» питання статевого виховання дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. №4. С.51 – 55.
2. Бурова А. Керівництво сюжетно-рольовими іграми. *Дошкільне виховання*. 2001. №7. С. 20 – 22.
- 3.Григоренко Г. І., Жадан Р. П. Малятам про економіку, або Як зайці вирішили мати свій бізнес. *Дошкільне виховання*. 2003. №7. С.15 – 17.
4. Євтушенко С., Бикова О. Організація роботи з дітьми, що мають обмежені можливості здоров'я. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. №11. С. 16 – 21.
5. Захарченко Л., Митник О., Рижова Л. Як виховувати дошкільника-діяча. *Дошкільне виховання*. 2016. № 2. С.6-10.
- 6.Кабанцева А.В., Корнєєва О. Л. Підтримка дитини в умовах емоційного напруження: навчально-методичний посібник. К. : КВПЦ, 2018. 136 с.: іл.
7. Калуська Л. В. Навчально-методичний посібник «Соняшник» до комплексної програми розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник».Тернопіль: Мандрівець, 2014. 200 с.
8. Кривошия Н. Економічні знання – дошкільнятам. *Дошкільне виховання*. 1997. №8. С.10 – 11.
- 9.Кривошия Н. Економічні знання – дошкільнятам. *Дошкільне виховання*. 1997. №10. С. 24 – 26.
10. Лохвицька Л. Формування споживчих знань як чинник соціалізації дітей дошкільного віку. *Вісник Інституту розвитку дитини* .Вип.6. К. : Вид. пед. університету ім. М. П. Драгоманова, 2009. С.97 – 102.
11. Нові пошуки і проблеми розвитку особистості дитини (з досвіду роботи ДНЗ№4 м. Умань). *БВДС*. 2007. №5. С.12 – 36.
12. Олійник Л. М. До проблеми родинного та суспільного статевого виховання дітей. *Практична психологія та соціальна робота*. 2009. №12. С. 66 – 71
13. Рофаль Н. Проектування індивідуального освітнього маршруту дитини. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2011. №5. С.19 – 25.

14. Тунік І. Права та обов'язки у казках та оповіданнях. *Палітра педагога*. 2009. №4. С. 19 – 21.

15. Фіяло Т. Статеве виховання – справа щоденна . *Дошкільне виховання*. 2003. №3. – С.6.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>

* Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані протягом двох тижнів, при недотриманні цього терміну кількість штрафних балів подвоюється.

**Пропущені з поважних причин заняття (причина підтверджується документально) повинні бути відпрацьовані без нарахування штрафних балів протягом двох тижнів з моменту поновлення навчання.